

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

ПОГОДЖЕНО

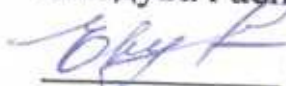
Декан факультету агротехнологій

А. В. Дробітько
"17" червня 2019 р.

Перший проректор

Д. В. Бабенко
"10" 06 2019 р.

Завідувач аспірантурою

О. М. Кушнарьова
"19" 06 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

педагогічної (асистентської) практики

рівень вищої освіти - третій освітньо-науковий

спеціальність - 201 «Агрономія»

освітньо-наукова програма - Агрономія

Розробник: д.с.-г.н, професор, Федорчук Михайло Іванович

Кафедра рослинництва та
садово-паркового господарства

Курс 3 Семестр 6

Всього годин: 120/4,0 кредити

із них:

практичні – 100/3,34 кредита

самостійні – 10/0,33 кредита

консультації – 10/0,33 кредита

Форма контролю – залік

МИКОЛАЇВ 2019

Програма відповідає вимогам підготовки здобувачів освітнього ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому рівні. Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри рослинництва та садово-паркового господарства факультету агротехнологій Миколаївського національного аграрного університету.

Склав проф. кафедри рослинництва та садово-паркового господарства, доктор сільськогосподарських наук Федорчук М.І.

"29" 05 2019 р. М.І. Федорчук

Обговорено і схвалено на засіданні кафедри рослинництва та садово-паркового господарства
Протокол № 14 від «03» 06 2019 р.

Завідувач кафедри О. А. Коваленко

Обговорено і схвалено на засіданні науково-методичної комісії факультету агротехнологій
Протокол № 1 від «13» 06 2019 р.

Голова науково-методичної комісії Т.М. Манушкіна

ОПИС ПРАКТИКИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Форма навчання
		Денна
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство (шифр і назва) Спеціальність 201 «Агрономія», рівень вищої освіти - третій освітньо-науковий	Педагогічна практика
Обсяг годин: аудиторних - 110 самостійна робота 10	Освітній ступінь: Доктор філософії	Практичні, семінарські заняття - 100 год.
		Консультації - 10 год.
		Самостійна робота - 10 год.
		Вид контролю: залік

ВСТУП

Програма з педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 «Агрономія» освітньо-наукової програми «Рослинництво» регламентує форми, організацію, здійснення та захист проходження педагогічної практики аспірантів докторантури та аспірантури і осіб які здобувають вищу освіту ступеня доктора філософії.

Практика організовується та проводиться відповідно до вимог п. 2 Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 №261 «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», «Положення про педагогічну практику аспірантів у Миколаївському національному аграрному університеті».

Педагогічна практика (ПП) є компонентом професійної підготовки до науково- педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі та являє собою вид практичної діяльності аспірантів по здійсненню навчально-виховного процесу у вищій школі, включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності студентів, науково-методичну роботу з дисциплін, здобуття вмінь і навиків практичної викладацької діяльності.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою педагогічної практики аспірантів є формування системи компетентностей майбутніх науково-педагогічних працівників, здатних здійснювати аналіз стану та перспектив розвитку сфери освіти спеціальності 201 «Агрономія», створювати та впроваджувати новий зміст освіти та новітні методики (технології) навчання.

Основними *завданнями* педагогічної практики є:

- оволодіти основами науково-методичної та навчально-методичної роботи: навиками структурування та психологічно грамотного перетворення наукових знань в навчальний матеріал, систематизації навчальних та виховних задач; методами та засобами складання задач, вправ, тестів з різних тем, усного та письмового переказу предметного матеріалу, різноманітними освітніми технологіями.
- сформулювати вміння поставити навчально-виховну мету, вибору типу, виду занять, використання різних форм організації навчальної діяльності студентів та слухачів: діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності.
- ознайомитися з різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, способами активізації навчальної діяльності, особливостями професійної риторики, з різними способами та прийомами оцінювання навчальної діяльності у вищій школі.

Програма ПП передбачає вивчення аспірантами основ навчальної, наукової та методичної роботи у ЗВО, оволодіння практичними навичками проведення окремих видів навчальних занять, набуття досвіду педагогічної діяльності в умовах сучасного

ЗВО.

Процес проходження педагогічної практики скерований на формування у аспірантів наступних **компетентностей** або їх елементів.

Компетентності, пов'язані з проведенням навчальної роботи:

- здатність до проведення різних форм організації освітнього процесу (навчальних занять, самостійної роботи, практичної підготовки, контрольних заходів);
- здатність до організації і проведення різних видів навчальних занять (лекцій; практичних, семінарських, лабораторних, індивідуальних занять; консультацій).

Компетентності, пов'язані зі здійсненням методичної роботи:

- здатність до педагогічного аналізу проведення різних форм організації освітнього процесу та різних видів навчальних занять;
- здатність до розробки навчально-методичного забезпечення різних форм організації освітнього процесу;
- здатність до використання сучасних освітніх технологій під час проведення різних видів навчальних занять.

Компетентності, пов'язані зі здійсненням наукової роботи:

- поглиблення знань із спеціальності, за якою аспірант проводить дослідження;
- набуття універсальних навичок дослідника, зокрема, усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження;
- здатність до застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності.

Компетентності, пов'язані з проведенням організаційної роботи:

здатність здійснювати різні види педагогічної комунікації, вибирати і конструювати зміст, форми, методи і засоби виховної, позааудиторної, профорієнтаційної роботи тощо.

Очікувані результати навчання.

Після проходження практики аспіранти повинні **знати:**

- основні форми організації і планування освітнього процесу у закладах вищої освіти;
- дидактичні принципи проведення усіх видів навчальних занять у закладах вищої освіти;
- документи, що регламентують і відображують зміст освіти у вищій школі;
- сучасні форми і методи здійснення освітнього процесу, скерованого на формування компетентностей здобувачів вищої освіти;
- форми і методи контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- види навчально-методичного забезпечення освітнього процесу і вимоги до них;
- форми і методи виховної (позааудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

Аспіранти повинні **вміти:**

- визначати мету і завдання різних видів навчальних занять, добирати відповідний зміст, форми, методи і засоби освітньої взаємодії зі здобувачами вищої освіти;
- застосовувати різні форми і методи освітньої взаємодії з урахуванням специфіки спеціальності 201 «Агрономія» і рівня освіти;

- застосовувати сучасні освітні технології, зокрема, інформаційно-комунікаційні та інтерактивні;
- розробляти навчально-методичні матеріали до курсу, що викладається;
- здійснювати контроль знань і умінь здобувачів вищої освіти;
- організовувати різні форми виховної (позааудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Загальний обсяг педагогічної практики складає 120 годин, у тому числі: 100 годин - аудиторне навантаження (проведення семінарів, практичних занять), 10 годин самостійна робота; 10 годин консультації

Терміни проходження практики та її програма визначаються в індивідуальному плані аспіранта, затверджуються науковим керівником, завідувачем кафедри, до якої прикріплений аспірант.

Педагогічна практика аспірантів може проходити в таких формах:

проведення практичних (лабораторних, семінарських) занять згідно затвердженого індивідуального плану ІІІ аспіранта;

участь у розробленні різних видів навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни;

підготовка ділових ігор, кейсів і матеріалів для практичних (лабораторних) робіт, складання контрольних завдань і тестів .

перевірка курсових і контрольних робіт, рефератів, звітів із

практик студентів;

відвідування занять провідних викладачів фахових дисциплін, майстер-класів експертів і фахівців у галузі наукового дослідження аспіранта;

керівництво науково-дослідною роботою студентів;

проведення консультацій зі студентами, проведення практики,

інших видів аудиторного та поза аудиторного навчального навантаження, визначених у індивідуальному плані ПП.

Систематизовані дані, отримані до початку ПП і в процесі її проходження, мають дозволити аспіранту підготувати за результатами ПП щонайменше один із видів методичного забезпечення навчальної дисципліни (або його завершений змістовний елемент)

Консультації з питань проведення аудиторних навчальних занять або інших робіт здійснюють керівники практики. Рекомендується відвідування аспірантом занять, які проводять досвідчені викладачі Університету, вивчення наявного на кафедрі науково-методичного забезпечення дисциплін, що допомагає уникнути типових помилок і сприяє формуванню у майбутніх аспірантів навичок педагогічної майстерності, затребуваних у практичній діяльності організацій. Консультації з керівником практики є обов'язковими, але не обмежують можливості спілкування між аспірантами і керівником.

Можливо як проведення очних консультацій, так і з застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

До захисту практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії можуть подаватись наступні документи: звіт з педагогічної практики аспіранта (додаток 1); відгук про результати проходження педагогічної практики (додаток 2); лист узгодження (додаток 3); лист ознайомлення (додаток 4); лист реєстрації змін (додаток 5).

Завершальним етапом ПП є оформлення результатів, отриманих аспірантом за весь період ПП у вигляді звіту про проходження ПП (додаток 1) та матеріалів, що підтверджують зазначені у звіті показники.

Звіт формується відповідно до поданої в додатку 1 логіки, та має містити таку інформацію:

Місце проходження практики, характеристику навчальних приміщень (потрібне матеріально-технічне оснащення, в т.ч. потрібне для проведення занять обладнання); терміни практики; назву навчальної дисципліни, за якою проводилися заняття, обсяг навчальної дисципліни у навчальному плані підготовки здобувачів; рівень вищої освіти, напрям підготовки, номер (и групи і курс (и) студентів, для яких викладалася зазначена навчальна дисципліна.

Стан навчально-методичного забезпечення дисципліни; перелік та опис власних науково-методичних розробок аспіранта.

Вид і теми занять, навчальні цілі, зміст занять, методи і технології вкладання, які застосовувалися.

Активність роботи студентів.

Самооцінку виконаної роботи аспірантом (труднощі та успіхи).

Пропозиції щодо організації та проведення ПП.

Оцінку керівника, його зауваження та пропозиції щодо виконаних аспірантом під час ПП завдань (робіт), загальний відгук про виконання аспірантом ПП.

Додатками до звіту про проходження ПП можуть бути такі матеріали:

навчально-методичні розробки до навчальних занять;

методичний аналіз одного з занять, проведеного іншим аспірантом або викладачем;

рецензії та відгуки на перевірені роботи студентів.

У звіті відображаються всі види діяльності аспіранта, що мали місце під час ПП, у тому числі відзначаються теми проведених занять із зазначенням обсягу годин.

Оптимальний обсяг звіту аспіранта про проходження ПП, за винятком додатків до звіту, має становити 5 - 10 сторінок.

Оформлений відповідно до вимог цієї Програми звіт про проходження ПП (разом з індивідуальним планом ПП та електронними версіями розроблених аспірантом навчально-методичних матеріалів за

дисципліною, в межах якої проходила ПП; виконаними роботами студентів тощо) аспірант подає на рецензування керівнику у п'ятиденний термін після закінчення ПП (останнього аудиторного заняття або іспиту за навчальною дисципліною, у межах якої проходила ПП).

Враховуючи активність аспіранта під час ПП та за результатами перевірки наданих аспірантом матеріалів, керівник практики вносить

до Звіту з проходження ПП своєю оцінку.

Крім того, керівник практики має внести до Звіту про проходження ПП аспіранта свій загальний відгук щодо фактичного рівня виконання аспірантом ПП та зазначити рекомендовану ним оцінку результатів ПП аспіранта.

Заповнений аспірантом та керівником практики Звіт про проходження ПП подається на розгляд на засідання кафедри.

Загальне керівництво та контроль за проходженням практики аспіранта покладається на завідувача кафедри, за якою закріплений даний аспірант.

Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням плану практики аспіранта здійснюється його науковим керівником, який:

забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики.

затверджує загальний план-графік проведення практики, його місце в системі індивідуального планування аспіранта.

надає консультаційну допомогу в плануванні та організації навчальної взаємодії.

контролює роботу практиканта, відвідування занять та інші види його роботи зі слухачами, студентами, приймає заходів щодо ліквідації недоліків в організації практики.

готує відгук про проходження практики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ АСПІРАНТІВ- ПРАКТИКАНТІВ

Результати ПП аспіранта оцінюються комплексно, з урахуванням всієї сукупності показників, що відображають його готовність та здатність до самостійного здійснення освітнього процесу, навчання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

Результати ПП аспіранта оцінюються за 100-бальною (що прийнята у Миколаївському НАУ) та національною шкалами (додаток б) за підсумками захисту звіту про проходження ПП на засіданні кафедри. Мінімальна сума балів, що дозволяє зарахувати результати проходження ПП аспіранта - 60 балів (за національною шкалою «задовільно»).

Для отримання позитивної оцінки аспірант має повністю виконати затверджений кафедрою індивідуальний план ПП, своєчасно оформити поточну і підсумкову документацію, подати її керівнику практики на рецензування, захистити звіт про проходження ПП на засіданні кафедри.

При оцінюванні застосовуються наступні критерії. Рівень науково-методичної підготовки:

- рівень фахових знань і методики викладання фахових дисциплін; знання теоретичних основ планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь студентів у закладі вищої освіти; знання нормативно-правових актів та службової документації, уміння працювати з науковими першоджерелами для вирішення завдань

практики; обґрунтованість планування видів навчальних занять: усвідомлення освітніх цілей і завдань; доцільність змісту, форм і методів роботи зі студентами; творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій; оформлення методичних розробок занять і виховних заходів відповідно до дидактичних вимог; уміння цілеспрямовано спостерігати та аналізувати різні форми навчально-виховної роботи зі студентами; ґрунтовність самоаналізу (власної педагогічної діяльності) та аналізу роботи колег.

Рівень сформованості системи професійно-педагогічних умінь і якість викладацько-педагогічної діяльності аспіранта-практиканта: відповідність практичних, семінарських, лабораторних, індивідуальних занять сучасним дидактичним вимогам до навчальних занять у закладах вищої освіти; володіння методикою організації та проведення різних видів діяльності зі студентами; ефективність застосування та творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій; якість підготовки, організації і проведення заходу виховного (профорієнтаційного) спрямування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі і нормативні документи

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України «Про вищу освіту».
3. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: Наказ МОН України від 16 липня 2018 р. № 776.
4. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266: Наказ МОН України від 06 листопада 2015 р. № 1151.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.
6. Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах).
7. Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. №266.

Рекомендована література

8. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник / А.М. Алексюк. - К.:Либідь, 1998. - 560 с.
9. Біляковська О.О. Дидактика вищої школи: навч.посібн. / О.О. Біляковська, І.Я. Мицишин, С.Б. Цюра. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. - 360 с.
10. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С.С. Вітвицька: - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 384 с.
11. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. - К. : Київський університет, 2008. - 223 с.
12. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи /А.І. Кузьмінський,- К.: Знання, 2005- 486с.
13. Лекції з педагогіки вищої школи / За ред. В. І. Лозової. - Харків: ОВС, 2006. -496 с.
14. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І.Юрченко , -К.: НПУ, 2003.-267 с.
15. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі / В.М. Нагаєв: Навч. посібн. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 232 с.
16. Освітні технології: навч.-метод, посіб. / за заг. ред. О.М. Пехоти. - К.:А.С.К., 2001. - 256 с.
17. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посібник / за ред. А. Є. Конверського. - К. : Центр учбової літератури, 2010. - С. 5-105.

18. Педагогіка вищої школи / за ред. З.Н. Курлянд. - К.: Знання, 2005. - 399 с.
19. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Практикум: навч. посіб. /Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко: - К.: Каравела, 2008. - 335 с.
20. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : (бібліотека з освітньої політики) / [Під ред. О. В. Овчарук]. - К. : М-во освіти і науки України, 2004. - С. 16-26.
21. Проблеми формування професіоналізму особистості та діяльності майбутнього фахівця в контексті вимог євроінтеграції: колективна монографія / під наук. ред. проф. О.С. Цокур. - Одеса: СПД Бровкін О.В., 2012. - 160 с.
22. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / В. І. Романчиков - К. : Центр учбової літератури, 2007 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [Ійр://citey.dp.ua/file/kdoczn_10892.pdf](http://citey.dp.ua/file/kdoczn_10892.pdf).
23. Слепкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І.Слепкань. - К.: Вища школа, 2005. - 240 с.
24. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : Підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. - К. : Знання, 2007. - 317 с.
25. Трайнев В.А. Дистанционное обучение и его развитие (Обобщение методологии и практики использования) / под общ. ред. В.А. Трайнева. - М.: Дашков и К., 2008. - 293 с.
26. Трайнев В.А. Повышение качества высшего образования и Болонский процесс. Обобщение отечественной и зарубежной

практики / В.А. Трайнев.- М.: Дашков и К., 2008.-390 с.

27. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М.М. Фіцула. - К.: «Академвидав», 2006.-352 с.

28. Цокур О. С. Педагогіка вищої школи. Вип. 2. Педагогічний менеджмент: навчально- методичний посібник / О.С. Цокур. - Одеса: «Юридична літ-ра», 2002. - 68 с.

29. Чернілевський Д.В. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібн./ Д.В. Чернілевський, М.І. Томчук. - Вінниця: Війн, соц.-екон. ін.-тут Ун-ту "Україна", 2006. - 402 с.

Інформаційні ресурси

1. Болонська декларація [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.mon.gov.ua/education/higher/bolon/

2. Загальні відомості про вищу освіту в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.mon.gov.ua/education/higher/biglier

3. Методи навчання та їх класифікація // Сайт «Osvita.Ua» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://osvita.ua/school/theory/780/>

4. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://moskalik.at.ua/kurs_lectures/mmmvvv.doc

5. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс].-Режим доступу:

<http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyaliist/nauka/naukova-diyalnistu-vishchikh-navchalnikh-zakladakh/4688>

6. Сайт «Аспірант України» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ti.intranet/aspirant.com.ua/>

ДОДАТКИ

Звіт з педагогічної практики аспіранта

(кафедра)

(спеціальність)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Декан факультету _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Науковий керівник: П.І.Б.

Період проходження: день/місяць - день/місяць рік Загальний обсяг годин:

План проходження практики

Зміст роботи	День				
Перший тиждень					
Складання індивідуального плану стажування					
Знайомство з організацією навчально-виховного процесу кафедри					
Відвідування аудиторних занять викладачів кафедри					
Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка					
Самостійне проведення навчальних занять					
Другий тиждень					
Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка					
Самостійне проведення навчальних занять					
Участь в оцінюванні якості різних видів робіт слухачів та студентів					
Індивідуальна робота зі слухачами та студентами					
Третій тиждень					
Підготовка звіту про педагогічну практику					

Стислий опис змісту педагогічної практики

1. Знайомство з організацією навчально-виховного процесу у вищій школі
2. Вивчення досвіду викладання провідних викладачів університету під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін
3. Розробка змісту навчальних занять, методична робота з дисципліни
4. Самостійне проведення навчальних занять з дисципліни (лекцій, семінарів, практичних занять), самоаналіз.

Сітка проведених занять

Дата і час проведення	Академічна група	Тема заняття	Вид занять

5. Участь в оцінюванні якості різних видів робіт слухачів та студентів
 6. Індивідуальна робота зі слухачами та студентами, керівництво науковими студентськими дослідженнями
- Дата
Підпис

Відгук

про результати проходження педагогічної практики

аспірантом _ - року навчання спеціальності

ПРИЗВИЩЕ Ім'я По батькові

Примірний перелік питань, що висвітлюються у відгуку:

- відповідність кваліфікації;
- прагнення до підвищення професійного рівня;
- вміння не розголошувати довірені відомості;
- дотримання прийнятих норм поведінки;
- особистісні якості (працездатність, вміння навчатися, почуття відповідальності, комунікативні навички, стресостійкість, лідерські якості тощо);
- висновки із пропозиціями, оцінкою й критичними зауваженнями.

Науковий керівник

(вчений ступінь, вчене звання)

(Підпис)

І.Б. Прізвище

Шкала оцінювання знань здобувачів

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	ВІДМІННО	90 – 100
BC	ДОБРЕ	75 – 89
DE	ЗАДОВІЛЬНО	60 – 74
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО з можливістю повторного складання	35 – 59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО з обов'язковим повторним курсом навчання	1 – 34